

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Cum să ne purtăm față de Pocăiți?

de Dr. Grigorie Gh. Comșa
Episcopul Aradului.

Un bun țaran de al nostru dintr'un sat de lângă Arad, venind într'o zi la episcopia Aradului, a cerut să vorbească cu mine într'o cauză bisericească. Sunt câțiva ani de atunci. L-am primit bucuros și din vorbă în vorbă am ajuns să-l întreb cum se face că în satul lui unii oameni, citesc cărți pocăite și cercează adunări pocăite, deși sunt ortodocși în majoritate zdrobitoare.

Țaranul ascultase mirat câteva lămuriri ale mele de ordin religios și mi-a spus apoi, că ar fi bine să se scrie o broșură, arătând care trebuie să fie purtarea ortodocșilor față de pocăiți. Lămurisem pe țaran, că noi avem atâtea cărți bune de cetit și atâtea biserici unde preoți ortodocși pricepuți și cinstiți slujesc lui Dumnezeu. Totuș acel țaran cerea să aibe și el și alții, lămuriri mai amănunțite. El avea un suflet simțitor, care nu rămâne nemișcat ca stâncile de răsnetul valurilor, sau ca un bloc de ghiață față de lumina stelelor în timpul nopții.

Cele câteva lămuriri din broșurica aceasta doresc deci să fie citite cu aceiaș sete, cu care bunul meu țaran le așteptase. Dacă voim să urcăm un munte înalt și nu cunoaștem drumul, mai întâi căutăm o călăuză, iar dacă nu găsim, atunci pornim la drum cu băgare de seamă, îndrumându-ne după semne. Dacă semnele sunt bune, mergem sigur înainte, dacă sunt rele, putem rătăci și putem cădea într'o prăpastie. Ei bine, dacă voim să urcăm drumul înalt al veșniciei, avem ca singur călăuzitor pe Domnul nostru Iisus Hristos, iar biserica Lui

sfântă are cele mai bune arătări ale drumului către Iisus.

Mântuitorul ne îndeamnă să muștrăm între patru ochi pe cel ce ne-a greșit, iar dacă nu ascultă, să mai luăm unul sau doi oameni și așa să muștrăm pe cel ce a greșit. Dacă nici așa nu ascultă, atunci să-l spunem bisericei, iar dacă nici așa nu ascultă, atunci să-l considerăm ca pe un păgân și vameș (Matei 18 v. 15—17).

Sfântul Pavel încă zice să începem cu blândețe față de cei protivnici: „Cu blândețe certând pe cei ce stau împotriva, poate cândva le va da lor Dumnezeu pocăință spre cunoștința adevărului“ (II. Tim. 2 v. 25). Sfântul Pavel zice către Tit: „De omul eretic, după una și a doua sfătuire te ferește, știind că s'a răsvrătit unul ca acesta“ (Tit. 3 v. 10—11). Cum vedem deci, apostolii încercau să îndrepteze pe cei greșiți în credință și li muștrau, iar dacă nu-i ascultau, trebuiau scoși afară din rândul credincioșilor adevărați.

Apostolii îndrumă direct și pe credincioși ca să se ferească de învățătorii mincinoși: „ori cine va veni la voi și nu va aduce învățătura aceasta, să nu-l primiți în casă și să nu-l ziceți lui: bucură-te!“ (II. Ioan vers 10). Apostolii voiau prin aceasta ca să rămână curată credința și buna ordine și rândulală în comunitatea credincioșilor.

Apostolii, când trebuia, pășiau cu și mai multă energie. Sf. Pavel muștră pe față între alții pe Simon Magul, pentru că a voit să cumpere pe bani dela Apostoli darul punerii mânilor. (Fapte 8 v. 20), Sfântul Pavel a dat Satanei pe niște hulitori ca Imeneu și Alexandru (I Tim. 1 v. 20). Adică Imeneu și Alexandru au fost scoși din comunitatea credincioșilor, făcându-se nevrednici. Tot Sf. Pavel zice: „Că măcar și noi sau inger din cer de vă va bine-

vesti vouă afară de ceea ce am binevestit vouă, anatema să fie" (Galat. 1 v. 9).

Sfântul apostol și evanghelist Ioan, precum ne spune sf. Irineu, se afla odată într-o baie. Auzind că și un rătăcit în credință, se află acolo, s'a dus numai decât de acolo, ca nu cumva să cadă clădirea pe Cerint, care era vrăjmașul adevărului.

La sfârșitul veacului al doilea după Hristos, Sfântul Ignatie în epistola către Smyrneni, sfătuește pe creștini să ocolească a se întâlni cu eretici, și să asculte de preoți.

Sfântul Policarp, ucenicul sfântului evanghelist Ioan, zice: „Să ocolim cursele, pe frații mincinoși și pe acești ipocriți cari se ascund sub numele Domnului, pentru a duce la rătăcire sufletele frivole.

Clement de Alexandria recomandă creștinilor, să nu discute cu ereticii și să se ferească de „vântul ereziei, al rătăcirii“.

Sfinții părinți resping orice legătură cu ereticii. Ei arată lămurit și pagubele ce rezultă din asemenea legături cu ereticii. Fericitul Augustin nu a găsit cu cale să laude, ba chiar a osândit pe unii creștini din vremea sa, cari luptau mână în mână cu ereticii împotriva păgânilor. Ereticii acela se numeau donatiști și Augustin zice despre ei: „Donatiștii ce e drept, pe cei botezați de dânșii, îi vindecă de rana închinării la idoli, dar ei și mai mult îi rănesc prin rana rătăcirii în credință“. (De bapt. contra Donat. lib. I. c. 8).

Sfântul Ciprian zice: „Cu ereticii nici decum să nu ne facem de lucru; nici să nu mâncăm cu ei nici să nu vorbim cu ei; așa de departe să stăm de ei, cât de departe stau ei de biserică“.

Leon I. episcopul Romei zice: „Ocoliți veninul de șarpe al convorbirei cu rătăciții în credință; nu avem nimic de a face cu aceia, cari sunt vrăjmași ai credinței ortodoxe și numai după nume sunt creștini“.

Sfântul Athanasie încă zice în descrierea vieții sfântului Antonie Cel Mare: „Așa de mult a respins Antonie pe eretici, încât a spus către toți bunii creștini, nici să nu stea lângă dânșii (Bellarmin: Controvers. tom. I. Praef).

Foarte interesantă este purtarea creștinilor din Samosata, despre care vorbește istoricul bisericesc Teodoret. Când episcopul lor s'a făcut arian (adică ținea cu Arie, care spunea că Fiul lui Dumnezeu nu este din veci născut din Tatăl), creștinii lui au încetat a mai avea orice legătură comună cu el, astfel că episcopul predica la preoți și la stranele goale. Ba și mai mult, poporul n'a voit să mai facă baie

în băile publice unde mergea episcopul acela, până ce mai întâi nu se primenea toată apa din baie. Trecând episcopul cu trăsura pe lângă un loc public, unde copiii se jucau de-a săgeata, copiii începură să strige sgomotos, când o săgeată a lovit piciorul unui cal; micii jucători făcură foc și arseră săgeata.

Așa de mare a fost râvna celor dintâi creștini, așa de mult țineau ei la credința lor, ca nimeni să nu o batjocurească. Și aveau dreptate, căci rătăcirea dela credință este o boală grea și dacă statul se luptă împotriva tuberculozei cu atâta putere, sau împotriva cancerului, apoi nu mai puțin avem cu toții datoria să luptăm împotriva ereziilor.

Și atunci, iubii mei nu mai putem face altceva, decât ceea ce au făcut și strămoșii noștri în credință. Strămoșii, creștinii buni ce erau, se purtau așa cu pocății, ca ei văzându-și greșala, să se întoarcă iar la adevărata credință.

Pe de o parte deci să apărăm credința noastră cu mai multă tărie, iar pe de altă parte, să nu încurajăm pe vrăjmașii credinței. Să ne răzimăm pe tăria credinței ortodoxe, care a dat mii și mii de mucenici și să vedem până unde duce ura pocățiilor față de biserică noastră, căci să știți: ura pocățiilor față de noi este mare! Și atunci, noi fără a avea duhul urei față de vrăjmași, cel puțin să nu le dăm curaj!

Acum se poate vedea că nu trebuie să citească țărani noștri decât cărți pe care le recomandă biserică prin preot, căci zice porunca a șaptea bisericească: A nu ceti cărți eretice.

Tot de aici se vede, că nicidecum nu ne este îngăduit să mergem nici din curiozitate în adunările pocățiilor, căci aceasta aduce sminteală și stricăciune altora, iar Sf. Scriptură zice: „Vai omului aceluia prin care vine sminteala“ (Mat. 18 v. 7).

Fugiți deci dragii mei de sminteala pocățiilor și feriiți-vă mai ales de păcat, căci prin viață virtuoasă avem cea mai frumoasă pildă în fața pocățiilor.

În anul 398 după Hristos, pe scaunul episcopesc din Constantinopol ajunge marele sfânt, Ioan Gură de Aur. Acesta luptă foarte mult împotriva pocățiilor sau ereticilor de atunci, lucru, pentru care un împărat păgân, apărător al ereticilor, a început să-l privească cu ochi răi. Într-o zi împăratul a întrebă pe sfetnicii săi, cum să și răzbune asupra sfântului. Unul din sfetnici zise: „Inchide-l în temniță și vei scăpa de el“, Alt sfetnic zise: „Răpește-i averea“ al treilea i-a dat sfatul: Trimite-l în sur-

ghiun și vei scăpa de el". Al patrulea avu părerea: „Dă ordin să fie ucis". Dar sfetnicul al cincilea zise: „Toți greșiți! Dacă îl aruncați în închisoare, acolo se va bucura de durerile sale și-și va săruta lanțurile. Dacă-i luați averile, nu le luați dela episcop, ci dela săraci. Dacă-l trimiteți în surghiun, el se va simți pretutindeni ca acasă și se va bucura ori unde, pentru că dovedit este, că Dumnezeu este în tot locul. Dacă îl ucideți, îl faceți martir și îl deschideți ceriul. Eu însă știu alt mijloc prin care l-ați putea face nenorocit. Siliți-l să săvârșească un păcat, căci de nici un lucru nu se teme omul mai mult decât de păcat!"

Feriți-vă deci a merge pe aceeaș cale cu pocăiții. Când alegeți primari, aveți destul ortodocși buni, dintre cari să alegeți, când ceteți cărți, citiți cărțile sfinte ale bisericei.

Ascultați de sfânta Biserică ortodoxă și de preoții ei ca bine să vă fie.

(Va urma)

Lacunele învățământului religiunii în școala primară.

În urma neorientării în care a ajuns catehizația, în școala noastră primară, în ultimul timp, preoții catolici își fac datoria mai mult sub impulsul instinctiv, lipsindu-le fixarea definitivă a materiei, precum și prelucrarea în lecțiuni practice, după aceleași norme metodice, ca orientare impusă în mod autoritar. Și aproape câți metodiști avem, atâtea păreri, încât azi și greșelile pot apare ca lucruri perfecte. Cât va mai dăinui starea aceasta, învățământul are să sufere. Dar fiind unele puncte, în cari convin toți metodiștii, în interesul catehizării, catolicii ar trebui să li-se acomodeze. Unul din aceste puncte este, predarea materiei de religie pe trei și pe cinci trepte. Despre cele cinci trepte Dl profesor Dr Terchilă, cu tot dreptul se exprimă așa: „Treptele formale nu le vom putea disprețui nici când. Noi știm bine, că în învățământ întâlnim, adeseori, material care trebuie să fie pătruns și asimilat în mod intelectual". (Rev. Teol. No. 8-9 | 1932).

Dar tendința, ce se observă de a preda materia istorică numai pe trei trepte, sub cuvânt, că școala activă exclude asociația și generalizarea, este o greșală. Școala activă încă susține, că unde materia pretinde să fie mai bine asimilată, predarea să se facă pe cinci trepte, dar nu forțat și în mod tălos.

Deci precum se vede, chestia aceasta nu apare destul de lămurită, din care cauză mi-am luat voie a contribui cu unele detaluri, cari se impun pentru a o lămuri.

Învățământul religios ca să-și poată ajunge scopul, înainte de toate trebuie să întrunească două condițiuni: să fie plăcut și edificător; iar aceste condițiuni le va întruni, dacă se va acomoda următoarelor principii: să fie ușor, intuitiv, unitar, psihologic, practic și concentric fiind Iisus centrul lui; mai departe: să fie bisericesc, ținând seamă de anul bisericesc, cu praznicile lui; apoi materia T. V. să fie străbătută de firul economiei divine, pentru venirea Mântuitorului; iar în T. N. învățătura și faptele minunate ale Mântuitorului să fie raportate la profețiile T. V. pentru dovedirea că el este Mesia cel făgăduit. În fine învățământul religios să fie străbătut de ideea ortodoxiei, scoțind în relief, că Biserica noastră ortodoxă a păstrat în mod nefalsificat învățătura moștenită dela Domnul Iisus Hristos și Apostolii Săi. De aceea, afară de lecțiunile, care conțin o materie de natură dogmatică ori morală, — cele din urmă trei calități reclamă tratarea lecțiunii pe cinci trepte metodice. Fiindcă această tratare stă în consonanță cu tradiția sf. noastre biserici, care în tot trecutul ei, la propunerea religioasă a ținut la cele trei principii, preoții catolici, mai mult decât laicii sunt datorți a respecta tradiția. Astfel: aplicarea asocierii și generalizării, în toate aceste cazuri e indispensabilă.

Dar pentru mai bună orientare vom ilustra cu exemple.

1. *La istorioara: Apăsarea Izrailitenilor în Egipt*, e vorba despre moașele Izrailitene, că ele n'au implinit porunca lui Faraon, ca să ucidă pruncii Izrailitenilor de gen masculin, când îl scaldă.

Deci la încheere vom formula sentința așa: Și în istorioara aceasta am aflat, că Dumnezeu poartă grije de Izrailiteni ca să nu piară. Deci ce însemnătate are pentru creștinism purtarea de grije alui Dumnezeu față de Izrailiteni?

Iată, ce vă spun eu. *Dumnezeu poartă grije de toată lumea; de Izrailiteni însă a purtat o grije deosebită, fiindcă ei au fost poporul cel ales, din care avea să se nască Mântuitorul cel făgăduit.* (Aici e exprimată ideea economiei divine).

2. *La istorioara: Iisus și Samaritanca*, pe care a convertit-o la creștină credință e vorba de o învățătură dogmatică și lecțiunea reclamă asociație și generalizare, procedând așa:

Cum se rugau oamenii lui Dumnezeu, înainte de venirea Domnului Hristos? Anume:

Păgânii? Aceștia își închipuiau pe Dumnezeii lor cu trup și suflet omenesc și îi cinsteau ca pe ființe omenești.

Cum se rugau Izrailitenii? Lor li-s'a descoperit mai întâi, că Dumnezeu este duh. Dar cu toate acestea au nutrit păreri păgânești. Cum? De pe timpul lui Moise Dumnezeu era cinstit cu duhul, prin implinirea celor zece porunci; dar jertfirea cărnurilor și sângurilor tot a rămas.

Iar Domnul Hristos cum a învățat? Contrar acelor învăță așa: 1. *Duh este Dumnezeu și cel-ce se închină Lui, să se închine cu duhul și cu adevărul.* 2. *Dumnezeu e pretutîndea de aceea în tot locul să ne închinăm Lui.*

3. *La istorioara: bogatul și săracul Lazăr*, aflăm temeiul creștineștilor obiceiuri, despre rugăciunile și jertfele pentru cel răposat, la care ajungem așa:

Ce ați aflat mai rău, iub. elevi, în viața avutului după moarte? Aceea, că el nu-și mai poate ajuta. Aceasta e un rău foarte mare, dacă vă cugetați la părinți și la toți acela pe cari îl lubiți, când după faptele lor ajung în iad; cât de greu le va fi, că nu-și mai pot ajuta. Iar dacă vouă v'ar sta în putere, oare i-ați ajuta voi? Da, negreșit. Aceasta o și credem cu putință, urmând acestei învățături:

După moarte nu mai este îndreptare. Numai rugăciunile și jertfele celor vii pentru răposat mai pot ajuta. Căci Domnul nostru Iisus Hristos a zis: „Orice veți cere dela Tatăl, în numele meu, voi face vouă.” (Ioan 14, 13).

În aplicare se vor aminti rânduiele noastre bisericesti, când se pomenesc morții și cum și când aducem jertfe pentru ei. Iar preoții sunt acela, cari ne știu da sfaturile de lipsă.

Acum, dacă meditam asupra sentințelor de mai sus, vom constata, că ele, ca și alte multe asemenea lor, sunt mângăritare, care dacă nu ar fi scoase în relief, ar însemna mai mult decât daună pentru învățământ. Ele au să contribuie la formarea caracterului religios moral al micului creștin, în timpul umblării la școală, care e timpul sămănatului, ca mai târziu să poată recolta faptele cele bune creștinești. Și catihetul, care e preotul, aceasta nu-l poate fi indiferent, ca unuia, care mai târziu va face și pastorație, — că ce elemente păstorește. Deci dacă metodiștii astfel de generalizări nu exclud, cu atât mai vârtos preoții nu-și pot lua voie.

Tot ca semn al vremii se afirmă, că și Catehismul a ieșit din uz. Între metodiștii unii susțin, că preceptele dogmatice și morale să se predea în legătură cu materia istorică. Nu știm ce va aduce viitorul; e însă de crezut, că învățământul religioasă nu se poate lipsi de Catehism, după ce tradiția bisericii noastre probează, că în Catehism a stat, în mare parte, puterea ei salvatoare în contra vrăjmașilor. Când patriarhul Ciril Lucaris, a înclinat spre calvinism, Mitropolitul, Petru Movilă al Chievlului, la 1640 a compus în contra lui „*Confesiunea ortodoxă*”, care încă nu e decât un catehism, acceptat de întreagă Biserica ortodoxă. Credem, că așa are să fie și pe viitor.

*

Cu prilejul acesta mă aflu îndemnat, a da o lămurire cum înțeleg eu, și asupra chestiunii puse de părintele Florea Codreanu, în „Biserica și Școala” No. 45 | 1933 în sensul căreia unii autori de manuale

biblice au falsificat sensul textului Sf. Scripturi. Sfinția sa zice, că unii autori susțin, că Iudeii L-au persecutat pe Iisus de teamă, că poporul mergând după El „*ei și vor perde veniturile*”.

Părintele Codreanu însă, susține mai departe, cu tot dreptul, că nu aceasta era cauza persecutării lui Iisus, ci ceea ce mărturisesc Arhierii la Ev. Ioan c. XI v. 47, 48, unde scrie „*Ce vom face, că omul acesta multe semne face? De l-l vom lăsa pe El așa, toți vor crede într'ânsul și vor veni Romanii și vor lua și locul și neamul nostru*”.

Dacă rămânem la textul acesta, nici n'ar putea fi altcum. Aflăm însă și alt text, care-l contrazice pe acesta, anume: Când Pilat a voit să-l slobozească pe Iisus, Iudeii i-au strigat: „*De vei slobozi pe acesta nu ești prieten Chesarului; tot cel-ce se face pe sine împărat, stă împotriva Chesarului*”. (Ioan XIX, 12). Iată cum aici părtinesc pe împăratul Romanilor, iar mai sus îi desprețuesc pe Romani. Se naște deci întrebarea: în care caz au fost ei sinceri? Răspunsul nu poate fi altul, decât că: în nici un caz; ci, în primul caz le trebuia un pretext, care să le justifice prigoana, în fața poporului, de care se temeau, dovedind aceasta cu ocaziunea prinderii lui Iisus în așa fel, ca să nu afle poporul. Iar după ce odată Iisus stă prins, legat și neputincios în mâinile lor, poporul nu mai crede, că Iisus e Mesia atotputernic, ci un înșelător neputincios și răzvrățitor, cum spun Arhierii. De aceea poporul Duminecă îl strigă osana, iar Vineri: răstignește-l. În al doilea caz știau, că-l vor intimida pe Pilat, să stoarcă dela el aprobarea sentinței, fiind și poporul de partea lor. Și așa manevrarea Arhierilor și-a ajuns deplin scopul.

Deci rămâne stabilit, că Iudeii L-au persecutat pe Iisus: 1. pentru hulă, conform, Ioan, X, 33 unde zice: *Pentru lucru bun noi nu aruncăm cu pietri asupra ta; ci pentru hulă, că tu om fiind te faci pe tine Dumnezeu.* 2. pentru că invidiau învățătura și minunile; 3. îndemnați de patima lăcomiei.

Despre hulă și invidie nu încapă lipsă să vorbim. Dar că cărturarilor și farizelii Iudeilor au fost lăcomi, avem aceste probe: Despre Iuda Iscarioteanul, Apostolul Domnului Hristos, scrie evanghelistul, că a zis despre mirul turnat pe picioarele lui Iisus: „*Pentru ce acest mir nu s'a vândut cu trei sute de dinari și să se fi dat săracilor. Iar aceasta a zis nu pentru că de săraci t-era lui grije, ci pentru că jur era și pungă avea, și ce puneă într'ânsa purta*”. (Ioan; 12, 5-6.) Deci dacă Iuda, Apostolul a fost numit lăcom, s'ar putea susține despre Arhierii, că nu au fost, când Iisus îl dojenește așa: „*Vai vouă cărturarilor și farizelilor fățarnici, că mâncați casele văduvelor, făcând rugăciuni lungi într'u fățarie; pentru aceasta mai multă osândă veți lua*”. (Mat. XXIII, 13). Și iarăși: „*Vai vouă cărturarilor și farizelilor fățarnici, că zeciuții izma și mărarul și chiminul și ați lăsat cele mai grele*

ale legii: judecata și mila și credința; acestea să cădea să le faceți și acelea să le lăsați". (Mat. XXIII. 23). Și cum erau farizeii Iudeilor, sunt toți farizeii până în zilele noastre; fătarnici, egoiști și lacomi, cari numai de ei și interesele lor se îngrijesc.

În temelul acestora credem, că nu greșim, dacă susținem, că motorul perzecuțiunii lui Iisus din partea Arhierilor Iudei, era și lăcomia după câștig.

Pr. Nicolae Crișmariu

Scrisori către învățători.

De Dr. Grigorie Gh. Comșa Episcopul Aradului

Scrisoarea a treia.

Educația morală.

Cu cât stau mai mult de vorbă cu voi, cu atât menirea voastră îmi pare mai măreață și mai nobilă. Căci ce ocupație poate fi mai nobilă pentru om decât aceea, de a desvolta armonios facultățile copilului și a-l pregăti pentru o viață cât mai apropiată de perfecțiune, de a trăi cât mai moral?

Marele pedagog Herbart, ocupându-se de idealul educației, spune hotărât că acest ideal trebuie să fie moral, deoarece *omul ideal* este acela, care se supune ideilor morale în toată activitatea sa.

Pentru ca educațiunea să-și ajungă scopul, nu este suficient a se forma caracterul și energia cuiva, căci energic și consecvent poate fi și un criminal. De aceea Herbart stabilește idealul educației prin cuvintele: „Tăria de caracter a moralității sau caracter energic și moral, este scopul educației” (prelegeri pedagogice § 141).

Învățătura, sau forța intelectuală, joacă un mare rol în dezvoltarea forței morale. Cu toate acestea se întâmplă, ca moralitatea să nu însoțească știința și nici chiar geniul.

„Moralmente vorbind”, spune Blackie, „Napoleon I. trăi și muri sărac și mic. Era ușor lui Byron de a fi un mare poet, dar a obșnui spiritul său nedisciplinat, a îndulci dispoziția sa posomorâtă și supărătoare, a învăța să se poarte ca o ființă rațională, îi era greu. Prin urmare viața sa cu toate strălucirile sale de mărire sublimă, n'a fost în realitate decât o teribilă cădere”.

Cu toții trebuie să fim convinși, că moralitatea este prima trebuință a societății. Iată ce zice în această privință Vessiot în lucrarea sa:

„De l'Education a l'ecole”, Paris 1885 p. 13.

„Se poate încă plăsmui o societate compusă din oameni morali (onești) fără cultură, dar nu se poate plăsmui o societate formată din oameni instruiți fără moralitate”.

Autorii programei analitice din Franța în 1882 spuneau: „La școala primară mai ales nu este o știință, este o artă, arta de a înclina voința către bine!” Iar Paul Janet în raportul său din același an către consiliul permanent zice: „Incoronarea naturală a instrucțiunii morale la școala primară, va fi cunoașterea lui Dumnezeu. Se va arăta copiilor, că viața are un scop înalt, că oamenii nu sunt făcuți la întâmplare, că un gând înțelept veghiază asupra întregii lumi și că un ochiu veghetor pătrunde în toate conștiințele. Îi vom face pe copil să priceapă, că ori ce faptă bună este împlinirea voinței providenței. Cine lucrează, se roagă, — zice un proverb francez O viață care face sforțări pentru a se păstra curată și virtuoaasă, este o continuă rugăciune (Paul Janet, raport către Consiliul permanent, 20 Iunie 1882).

Amintindu-vă toate acestea nu vreau, iubirii mei, să vă împovărez cu sarcini în afară de chemarea voastră, dar mi se pare că unii au înțeles greșit diviziunea muncii, când învățământul religios s'a trecut pe seama preoților. Da, preotul este chemat să predea religiunea pozitivă, învățătura religioasă despre Dumnezeu a bisericii pe care o reprezintă, dar prin aceasta nu s'a răpit școalei tocmai scopul ei: educația morală. Astăzi suntem prea mult înclinați a ne închide în datoria profesională de a fi un numai învățător de istorie sau matematici, sau de a ne mărgini numai la jocul priceperii. Însă titlul de învățător întemelat pe încrederea părinților, conține o sarcină mult mai preasus: învățătorul este potrivit rangului său, educatorul tinerii generații.

Dar chiar prin natura funcțiunii voastre, prin acțiunea neîncetată asupra sufletului copiilor încredințați vouă, aveți o responsabilitate mai înaltă.

Voi influențați nu numai prin lecții de morală deadreptul, ci prin spiritul ce seamănă din tot învățământul vostru; voi influențați prin exemplul vostru în îndrumarea morală a elevilor voștri.

Noi cerem cu tărie pentru învățătorii mirenii titlul de educatori și moralști. Pentru a îndeplini acest rol măreț, nu este nevoie să se poarte exclusiv haina de preot: ajunge să fii om, un om cinstit.

Voi șunteți pe marele teren nobil al învățământului unde se predică adevărul, dreptatea, caritatea, îngăduirea, supunerea față de autoritate etc. . .

„Dacă vrem, spune Marion¹⁾, ca copilul să se obișnuiască să nu facă nimica fără a se întreba ce e rău și ce e bine în fiecare caz dat, trebuie neapărat să-i dăm cu adevărat un învățământ moral.“

„Există, zice Janet în acelaș raport citat mai sus, un prim mijloc de educație morală care se amestecă în tot învățământul, în toate studiile copilului și chiar în toate acțiunile vieții lui. Se poate învăța morala prin citire, prin scriere, prin gramatică, prin istorie și chiar prin științe. Vom învăța pe copii să citească în cărți bune ce vor conține mici lecțiuni de morală; li vom pune să scrie având ca modele maxime și idei, ce vor rămâne în memoria lor; le putem dicta bucăți din scrieri religioase-morale; istoria este la fiecare pas o școală de morală. Chiar prin aritmetică se pot imprima principii morale, de ex. din regula dobânzii se poate scoate următorul sfat pentru viață: nu trebuie să ne împrumutăm, sau dacă ne împrumutăm, atunci trebuie să plătim. Morala se amestecă și în faptele copilului, în toate ceasurile zilei, la joc și la recreație chiar, iar învățătorul în fiecare clipă trebuie să învețe ce-i curățenia, bunăcuviința, supunerea, munca, spiritul de pace și de unire. Din acest punct de vedere școala este întreagă prin ea însăși o școală de instrucție morală“.

Herbart, — care a avut un fizic debil, — în principiile sale pedagogice asupra educației fizice, îndeamnă la cultivarea forțelor trupesti tot din motive de morală, zicând, că numai când omul se bucură de un fizic sănătos și energic, poate să îndeplinească și preceptele morale cari sunt legate de acte de voință împreunate cu forța fizică cum este ducerea pe la casele bolnavilor, salvarea celor în primejdie de înec sau foc.

În anul 1881 inspectorii generali în Franța se plângeau că „Educația nu era pusă pe programul învățământului primar“. Aceasta nu va fi niciodată, căci dacă educația este scopul principal al instrucțiunii, nu este totuși o materie de program. Educația morală este un lucru obștesc și gingaș ce nu poate fi închis în marginile unui curs și ale unui învățământ tehnic. Cu totul altfel este cu morala ca studiu care trebuie învățat aparte, ca cea mai înaltă dintre toate științele.

Dacă acum, după toate cele ce v'am spus cu privire la educația morală, ne gândim că copilul învață mai mult cu inima decât cu capul, și dacă ne aducem aminte că copilul este un mic actor, un imitator al celor mari, cât de ușoară ar fi munca voastră a învățătorilor și preoților, dacă societatea de azi ar fi mai bună!

Tocmai pentru aceea, trebuie să ne strângem rândurile și să ferim conștiințele curate și nevinovate ale tinerelor vlăstare, de a apuca pe calea greșită a desechilibrului sufletesc de azi, ca să nu ne facem vinovați în fața lui Dumnezeu prin nepăsarea noastră.

Morala creștină este atitudinea pe care a luat-o Mântuitorul față de întreaga viață omenească. Aceasta atitudine se impune și vouă astăzi și pe aceasta trebuie să o imprimați și copiilor.

Copiii trebuiesc învățați în tot timpul cât sunt în școală, datorile lor către familie, patrie, către semenii lor, către ei înșiși și către Dumnezeu

Simțirea copilului este deja foarte vie, atunci când priceperea sa abea se deșteaptă. Pe cât s'ar pierde timp învățându-l atunci precepte generale, pe atât s'ar face un lucru folositor, dacă ne silim să-i atingem inima, să-i dăm iubire, înflăcărare pentru mai bine.

Nu există metodă mai bună pentru a deveni bun și poate pentru a deveni mare, decât a trăi din vreme în relațiuni cu oamenii mari și buni. Și unde pot găsi copiii acest mediu astăzi, decât în biserică? Acolo privind nobilele și sfintele galerii ale sfinților și marilor virtuoși, copiii se vor simți ațâțați spre bine și rușinați de a comite o josnicie sub privirile acestei armate de martiri.

Cunoașteți puterea de imaginație a copiilor și setea lor după povestiri minunate. Povestiți-le viața Mântuitorului și toate istorioarele biblice, căci în vârsta la care-i aveți în mâinile voastre, prteți sădi pe Hristos în sufletul lor pentru totdeauna.

Duceți-vă cu ei la biserică în Dumineci și sărbători, dați-le lecturi morale, reînviați învățământul educativ și atunci veți da, cu mai multă ușurință, buni cetățeni ai țării, buni părinți ai familiilor, buni fii ai bisericii, adevărați oameni temători de Dumnezeu și demni următori ai învățăturilor lui Hristos.

Numai astfel lucrând școala, își va atinge scopul de a forma caractere energice și morale.

1) L'Education progressive vol. I. p. 332.

Examen de conștiință.

Suntem în timpul liturgic numit post. O vreme când biserica pretinde dela fiii ei mai multă sinceritate, călță și muncă creștinească. Vreme care poate arăta pe mulți vameși în postura de fariseu și pe mulți farisei în postura de vameși. Cu alte cuvinte, mulți cu porniri rele, încărcăți de păcate vor avea prilej ca în decurs de patruzeci de zile să lucreze, să se comporte în așa fel, ca semenii să-i declare, să-i consacre de oameni achitați față de cerința legii bisericești, pe de altă parte, mulți buni la suflet și curați în intențiuni din cauza indiferenței față de prescripțiile bisericii ortodoxe, pot fi puși la stâlpul rigoarei. Și aceasta, pentru motivul că unii neglijează interiorul „paharului” curățându-i cu îngrijire numai partea văzută de lume, iar alții, țin în bunăstare partea dinăuntru însă lasă hidos și desag-eabil exteriorul.

De aceea, numai acela nu va fi piatră de scandal pentru semenii lui, numai acela va ajunge la maratonul creștinătății „Invierea”, care la o conștiință sinceră ca a vameșului pocăit, va adăuga faptele și purtarea exigentă față de prescripțiile legii a fariseului biblic. „Nu există cod, fie acela chiar al lui Dumnezeu din care să fie destul a împlini numai litera” — zice Jean Triollet în precuvântarea la cartea sa „Examen de conscience” trad. din italienește. „E mare greșală — zice tot acest autor — să crezi că-i de ajuns pentru a satisface legii morale, să faci lucruri pe cari cineva le numește bune și să te ferești de a face lucruri pe cari lumea le numește rele: cineva poate face lucruri bune fără să fie bun și poate să fie rău fără să fi făcut vreodată răul; deoarece binele și răul, nu constă atât în actele propriuzise, cât mai ales în stările sufletului a cărui expresiune sunt actele.

De aceea e necesar pentru acela care vrea să-și lumineze cu adevărat conștiința sa, de a nu se mulțumi numai cu examenul actelor sale, ci trebuie să caute la baza lor intențiunea care le-a comandat...”

Pentru acest motiv, câteva întrebări puse conștiinței pe cari le traduc aci din cartea susamintului autor, vor fi spre ajutor acelora, cari volesc să întrebuinteze cu mult folos zilele sf. post.

Datorii față de Dumnezeu — Socotesc eu ca secundare și prisoselnice pentru viață, cele mai mari dintre probleme, acelea ale originii și destinului nostru?

— Pun eu pe seama lui Dumnezeu, boalele, nefericirile, suferințele, cari vin din cauza greșalelor, neprevederilor noastre ori din acelea ale altora?

— În pierderea acelora cari îmi sunt scumpi, ori în oricare altă nenorocire, mă răsvrătesc eu în loc să consider căile lui Dumnezeu ca drepte, înțelepte și nepătrunzătoare?

Rugăciune și cult. — Rugăciunea mea, este ca

o rugăciune egoistă, mărginită la mine și la ai mei, — care uită frățietatea creștină, datoria rugăciunii universale, așa cum era aceea a părinților noștri în ale credinței și cum rămâne pentru totdeauna aceea a Bisericii?

— Dovedesc prin ținuta și portul meu, respectul cuvenit casei lui Dumnezeu?

Biserica și învățăturile sale. — Dacă nu mă pot duce la biserică, îmi dau silința să înlocuiesc aceasta prin rugăciuni și lecturi făcute acasă?

— Necinstesc sărbătoarea prin petreceri și plăceri fără frâu, — în loc de a o mări cu serviciu serios, lecturi adânci, bucurii curate și serioase?

Datoria tinerilor. — Mă las pătruns de suflul materialismului în studiile și viața mea?

— Mă las cuprins de îndoeli, descurajări cari pândesc tinerețea și bucuriile sale?

— Imi permit jocul cu inima tinerelor fete? — de a întinde curse virtuților? — a ispiti slăbiciunea lor?

— Nu sunt lipsit de respect față de bătrâni, de considerație față de femei?

Datoriile tinerelor. — Nu mă las pradă visurilor periculoase? Indeplinesc îndatoririle casnice de tineră fată? — ori disprețuiesc umiltele funcțiuni cari formează înțeleapta ucenicie a vieții?

Femei nemăritate. — Mă cuget la maternitatea spirituală, care revine acelora cari nu sunt mame după natură?

Datoriile soților. — Imi aduc aminte că nu-i suficientă fidelitatea trupească? — mă feresc de pericolele cari aduc infidelitatea sufletească?

Datorii față de copii. — Nu pregătesc copiii mei mult pentru o viață strălucitoare decât virtuoasă și sănătoasă? — pentru un viitor sprijinit mai mult pe bunurile materiale decât pe cele morale?

— Știu să renunț pentru ei dela petreceri și însoțiri cari mă depărtează dela ei, ori la cari, dacă ar lua parte i-ar putea vătămă?

— Știu să renunț la atâtea pretinse bune cuvînți sociale, cari fac să neglijez pe lângă datoriile sociale atâtea datorii casnice?

— Știu să-i deprind cu durerea, cu greutatea vieții, fără a-i lipsi — prin interziceri ori severități uituce de drepturile tinereții, — de bucurie și surâs?

— Ne-având copii, simt datoria cu atât mai înaltă de a cugeta la creaturile cari n'au părinți, ori îi au însă nedemni?

Îndatoriri și profesuni diverse. — Magistrat, jurat, sunt eu neglijent ori ușuratec în căutarea adevărului? mă las amortit de sărăcăcioase idei de psihologie simplistă — ori târât de curente false ale științei ori de sensibilități bolnăvicioase? — caut cu orice preț ca dreptatea omenească să fie cât mai puțin posibil nedreaptă?

— Avocat, mă fac eu instrumentul nedreptății,

a perversității simțului moral? Abuzez de imperfecțiunea legii? Folosesc cuvântul pentru a amăgi, a sugera, a corupe, în favorul cauzei căreia îi acceptasem apărarea împotriva conștiinței mele, din interes ori vanitate profesională?

— orator, scriitor, savant, artist, simt eu, împlinesc: eu, datorită de educare și de progres uman pe care o are gândirea, știința și arta? — ori le fac să servească greșelile și patimile?

— jurnalist, mă pun eu și jurnalul meu la dispoziția intereselor imorale? — a ambițiilor deșarte? — a curiozităților bolnăvicioase? — Mă las eu intimdat? — corupt? — atât luptele de partide? — În polemici păstrez eu limbajul dragostei creștine și a demnității? — Accept anunțuri imorale?

— Medic, sunt eu — dincolo de datoriile și responsabilitatea pe care grija corpurilor o crează conștiinței și inimei mele — aceea pe care mi-o crează grija sufletelor din aceste corpuri cari mi s'au încredințat? Simt grozava responsabilitate pe care noi o avem în aceste chestiuni de sănătate privată și publică, și cari ating atât de aproape moralitatea?

Trad. de Pr. Gh. Perva, Gurba.

INFORMAȚIUNI.

Muncește cât cinci oameni. — Ziarul englez „Daily Telegraph”, scrie că d. Benito Mussolini, cărmulitorul Italiei, îndeplinește în fiecare zi munca a cinci oameni. La noi însă de multe ori se întâmplă cu totul altfel: cinci oameni îndeplinesc munca pe care ar putea-o face un singur om.

În Bulgaria sunt mulți ingineri agronomi, unele județe cu câte o sută, cari îi învață pe plugarii ce să facă și cum să facă iar plugarii bulgari ascultă de sfaturile agronomilor. Acolo agronomii nu stau prin birouri, ca la noi, ci umbliă mereu din sat în sat și pe câmp.

În Germania evreii nu vor avea dreptul de vot și nu vor putea fi aleși în parlament. Ei nu vor putea fi slujbași la stat și nu vor trebui să facă armată.

Giulgiul în care a fost îngropat Iisus Hristos se află astăzi în orașul Torino din Italia. În luna Septembrie acest giulgiu a fost adus cu procesiune din palatul regal dela Torino în soborul din acest oraș. La această procesiune a luat parte 30 arhiepiscopi și episcopi. Sfântul giulgiu este păzit zi și noapte de italieni și este cercetat de mil de credincioși. Despre acest giulgiu se cântă în biserică noastră la prohodul Domnului în Vinerea Mare.

Nu doarme de opt ani de zile. — În orașul Huddersfield din Anglia, trăiește d. Blackburn, care se în-delețnicește cu creșterea lepurilor de casă. Acum opt

ani de zile i s'a făcut o operație și de atunci el nu mai doarme de loc. Lungit pe pat el fumează și citește toată noaptea fără să închidă un ochiu. Astfel de cazuri nu s'au mai întâmplat până acum și doctorii nu știu ce să mai spună.

Pentru a nu mai vorbi în somn. — Sunt mai mulți oameni cari vorbesc în vreme ce dorm. Acest obicei poate avea urmări neplăcute, deoarece vorbesc în somn și ceace nu trebuie. Un inginer suedez a născocit un mic aparat care se așează în jurul gâtului și când omul vorbește în somn se pune în mișcare o sonerie care trezește pe loc.

Bibliografie.

Zile Memorabile (4, 5 și 6 Nov. 1933), Cluj, Tipografia Eparhială, 1933, pp. 104. Cuprinde descrierea fidelă și obiectivă a Sfințirii Catedralei ort. rom. din Cluj, precum și a marilor manifestări religioase ce au avut loc din acel prilej: Adunarea Eparhială extraordinară a Eparhiei Clujului, Adunarea generală a „F. O. R.”-ului și Adunarea generală a Asociației clerului „Andrei Șaguna”, toate acestea „înfrățindu-și ideile și străduințele pentru întărirea vieții creștinești”. (p. 40).

Cel ce n'au avut posibilitatea să participe la acele acte memorabile de afirmare a conștiinței bisericii române ort., pot lua o temeinică cunoștință despre ele și despre atmosfera de entuziasm care le-a precedat și în care s'au desfășurat, prin citirea acestei broșuri.

Dr. Ștefan Pop, La trecutul diecezei Caransebeșului, Caransebeș, 1932, vol. I, pp. 110, prețului lei 20.

Părintele prof. Dr. Șt. Pop, dela Academia Teologică din Caransebeș, dornic de a face cât mai bine cunoscută istoria Eparhiei bănățene a dat publicității primul volum din cercetările S. Sale cu privire la trecutul acestei eparhii.

Faptele trecutului pe cari le evocă S. Sa, ne arată că marile noastre înfăptuiri religioase și naționale, sunt rodul unor continue și as'due străduinți ale înaintașilor. Aceste străduinți, formând baza progresului nostru românesc dintr'un colț de țară, merită să fie cunoscute de toți aceia ce urmăresc ridicarea religioasă și națională a Românilor bănățeni.

Cetiți și răspândiți:

»Biserica și Școala«

